

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

Capvt V. Non coli Deum seruiliter ab ijs qui æternæ mercedis intuitu
praeceptis eius obtemperant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

serue bone, intra in gaudium Domini tui. Est ergo & hæc seruitus quædam: sed qualis est filiorum, qui suis progenitoribus morem amanter gerunt, est seruitus, sed libera, homineque libero & ingenio dignissima. Denique qui sic seruus est, idem, cum sit amicus & filius, paternæ hereditatis particeps, manet in domo in æternum.

CAPVT V.

Non coli Deum seruiliter ab ijs qui æternæ mercedis intuitu præceptis eius obtemperant.

MAGNO VERÒ in errore versantur, qui seruiliter coli Deum prædicant ab ijs hominibus, qui propter æternam felicitatem, regnumque beatum, illi seruiunt, huiusque mercedis intuitu opera sua bona faciunt. Quid enim charitas, qua sola esuritur & sititur iustitia, rectius quærat quàm iustitiæ consummationem? Cur non ad hanc, ceu finem, imperfecta huius vitæ iustitia ordinatissimè referatur? Quid autem à patre filius exoptet liberalius, quàm vt illi indiuisè & stabili coniunctione adhæreat, in illo conquiescat, eiusque præsentia & perfruitione lætetur? In his autem, situm est beatum illud regnum, propter quod adipiscendum, sancti omnes verique cultores Domino seruiuerunt. Non enim, quemadmodum Apostolus ait, Regnum Dei est esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Hanc mercedem Propheta quærebat, cum diceret: Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas, propter retributionem. Hanc Moyses spectabat remunerationem, cum illecebrosis Ægypti deliciis, ærumnas populi fidelis & afflictiones anteponebat. Hanc fidelium patres, non acceptis repromissionibus mortui, à longe aspexerunt, & salutarunt, confitentes quia peregrini essent super terram. Ad hanc coronam adipiscendam, dicit gentium Apostolus, eos qui in agone contédunt Christiani certaminis,

Roman. 14.

Psalms. 112.

Hebr. 11.

1. Cor. 9.

raminis, ab omnibus sibi temperare quæ illius consecutionem impedire queant. Denique dux fidelium & Imperator Christus Dominus, primum quærere Dei *Matth. 6.* regnum iubet ac iustitiam eius, & quoniam studia ipsa virtutis iustitiæque sine remuneratione torpescunt, quemadmodum D. Ambrosius ait; idcirco mercedis *Lib. 5. in Luc.* pollicitatione suos milites subinde excitat ac confirmat, ad certaminum labores infractis animis subeundos. Atque idem cum operariis in vineam suam euocatis, de denario diurno paciscitur, per quem vitæ eterne proportionata significatur æqualitas. Quærentibus quoque discipulis, quænam ipsos maneret remuneratio, qui relictis omnibus eum secuti fuissent; non illos *Matth. 20.* modo, verum & alios omnes qui idem facere instituisent, proposita mercede amplissima excitans atque inflammans; respondit, eos non in hac modò vita ceteris tantum quantum reliquissent accepturos, verum etiam (quod propriè loco præmij expectandum est) vitam æternam possessuros esse. Non enim dixi (ait Dominus per Isaiam) semini Iacob, frustra quærite *Isaia 45.* me; nullo scilicet præmio, quod me iustitiæque mea dignum esset, proposito: sed insignem meis cultoribus promisi mercedem. Qui enim ambulat in iustitiis, & *Isaia 38.* loquitur veritatem; qui proijcit auaritiam ex calumnia, & excutit manus suas ab omni munere; qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos ne videat malum, iste in excelsis habitabit, munita saxorù sublimitas eius; panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt, Regem in decore suo videbunt oculi eius, cernent terram de longè. Atque hoc pacto (ait *In cap. 8. prioris ad Corinth.* diuus Chrysostomus) magnus nobis ex operibus nostris fructus proueniet, cum ea mète omnia faciamus, ut clariores nobis coronas præparemus. Non enim, quemadmodum diuus inquit Ambrosius, insolentis *In Psal. 118. ad vers. Retribue seruo tuo.* arrogantiæ, sed innocentis est conscientia, ab eo cui seruiers,

seruieris, petere mercedem. nam desperare, legitime materia; sperare, incentiuum laboris. Quid verò diuus Cyprianus? Hæc sit, inquit, armorum nostrorum præparatio, hæc diurna & nocturna meditatio, ante oculos habere & cogitare semper ac sensibus voluere iniquorum supplicia, & merita ac præmia iustorum, quid negantibus Dominus comminetur ad pœnam, quid contrà confitentibus promittat ad gloriam. Augustinus quoque dicit, illum ex tentatione victorem euadere, qui attendit opus ex Dei præcepto faciendum, & præmium ab eodem promissum facienti: rursusque ex altera parte, fugit escam à diabolo porrectam, & laqueum ab eodem præparatum. At gratis coli Deum à filiis oportere, compluribus locis docet Augustinus. Nempe hoc ille docet, qui tamen non dubitat scribere, homines fieri debere Christianos propter adipiscendam vitam æternam, & gehennæ tormenta euadenda, qui alio loco ait, in nouo Testamento docendum fuisse, non propter temporalē in hac vita, sed propter æternam post hanc vitam, felicitatem, Deo esse seruendum, qui liberalem affirmat esse seruitutem, atque ad filios liberæ pertinentem, si propterea colitur Deus, vt in æterna vita ipse sit omnia in omnibus. hoc ille dicit, qui docet interim quemadmodum Iacob accepta prius Liam pro sui laboris præmio formosam quæ fuit Rachel, & accepit: ita sanctos in hac vita tanquam solam consecutos Liam, quæ huius vitæ peregrinationem deformem laboribus adumbrabat, Deum colere, & agere pati que multa, vt ad pulchræ perfectæ que sapientiæ delicias, & beatæ contemplationis quietē perueniant, quæ nobis est in Rachele figurata. Non igitur Deum seruiliter aut non gratis colit, qui intuetur beatæ vitæ mercedem; quam dum quærimus, nihil aliud quam ipsum præcipuè quærimus Deum, qui suis cultoribus merces est magna nimis: ad quam dum opera nostra,

vt finem

*Lib. 4. epistol.
epist. 6. in fine.*

In Psal. 143.

*Lib. de cathedris
et sandu rudi-
bus, cap. 17.*

*Lib. 22. contra
Faustū, c. 76.*

*Libro 3. contra
duas epist. Pe-
lag. cap. 4.*

*Lib. 22. contra
Faustū, c. 52.*

ut finem referimus, nihil expetimus aliud, quam, ut
 qui hinc imperfectè seruiamus, illic omni ex parte ser-
 uiamus: qui hinc adhuc carnali infirmitate languemus,
 deorsumque trahimur, illic Deum nostrum flagran-
 tissima charitate cōplectamur: qui hinc in multis offen-
 dimus, & ruinam lapsumque timemus, illic iustitiæ
 perfectione ita saturemur, ut nec sit quod addi cupia-
 mus, & ita semper fore, exploratum habeamus. In vita
 beata, inquit Augustinus, vna erit virtus, & id ipsum
 virtus præmiūque virtutis. Sed is demum colit Deum
 non gratis & seruiliter, qui terrenam ab eo remunera-
 tionem & felicitatem exspectat, frustra se Deum co-
 luisse existimans, si hanc nō fuerit affectus. Non gra-
 tis & seruiliter ille colit, qui aliud præter Deum qua-
 rit, quod nō propter ipsum Deum amet, sed ob id po-
 tissimum, ut sibi bene sit ac commodè. Talem enim
 suæ adhuc cupiditati mancipatum, non iustitiæ Dei q̄
 seruum vltionem, finis ipse vltimus conuincit, quem
 cura præcipua, primariaque intentione consecrat.
 Quo proposito, tantum abest ut obseruatione præce-
 pti, seruitus peccati fugiatur, ut inquinetur etiam pec-
 cato præclarissima alioqui opera officiaque virtutis.
 Peccatum enim, inquit Augustinus, non solum illud
 est quod in turpi aut iniquo facto apparet hominibus,
 sed etiam si habeat speciem boni operis, & tamen pro-
 pter mercedem temporalem fiat, non propter requiem
 sempiternam. Quodlibet enim quisquis facit, si hoc
 animo facit ut terrenum emolumentum cōsequatur,
 seruiliter facit, & ideo sabbatum non obseruat. Gra-
 tis enim amandus est Deus, nec anima potest, nisi in
 eo quod diligit, requiescere. æterna autem requies ei
 non datur, nisi in dilectione Dei, qui solus æternus est:
 & ipsa est perfecta sanctificatio, & spirituale sabbathū
 sabbathorum. Hæc cum dicit Augustinus, nunquid
 tibi videtur eius dicere seruilem esse cultū, qui propter
 S sem-

Epistola 52.

Serm. 26. in
scorsum Lo-
uani excusit.

Ibidem ser. 23.

sempiternam requiē Domino seruiat? atque idem alio
 loco, quid sit non gratis seruire, declarat. Quod tibi,
 inquit, pro magno prestat Deus, non præponas illi qui
 præstitit: & cūm voluerit tibi subtrahere, non tibi vi-
 lescat, quia gratis amandus est Deus. Quod enim dul-
 cius à Deo præmiū, quàm ipse Deus? Et rursus: Hoc
 affectu, inquit, & desiderio colendus est Deus, vt sui
 cultus ipse sit merces. Nam qui Deum ideo colit, vt
 aliud maius quàm ipsum Deum promereatur, non
 Deum colit, sed id quod assequi concupiscit. Item quæ
 aliàs cūm illum versiculum explanat Psalmi 118. In-
 clina cor meum in testimonia tua, & nō in auaritiā.
 Omnis, inquit, à nobis circumciditur auaritia, si gratis
 colatur Deus. Ad quod, sanctum Iob in agone tenta-
 tionis ipse prouocat inimicus, cūm de illo dicit: Nun-
 quid colit Iob gratis Deum? putabat enim diabolus,
 quod in eo colendo vit. iustus cor inclinatum haberet
 in auaritiā, & causa emolumentum vel utilitatis rerum
 temporalium, quibus eum ditauerat Dominus, velut
 mercenarius, ei pro tali mercede, seruiret; sed quā
 gratis coleret Deum, tentatus aperuit & apparuit. Si
 ergo non habemus cor in auaritiā incuruatū, Deum
 non colamus, nisi propter Deum. Adhibet aliàs exem-
 plum quoque mulierum, quarū altera maritum amat
 propter diuitias, eundem que deserit paupertate deie-
 ctum; altera verè amat, & pauperem plus etiam dili-
 git, cui misericordiæ officia deesse non patitur. Sicut
 igitur quibus seruos se mercenarios exhibent, qui non
 ouium salutem curant ex animo, sed suis commodis
 inhiant; ideoque si lupum viderint venientem, fugā
 se mandare consuescunt; de quibus per Ezechielem
 dictum est, Væ pastoribus Israël qui pascēbant semet-
 ipsos: ita mercenarium se Deo seruū & cultorem
 præbet, qui ex eius cultu sua potissimū emolumenta
 conquirat, nihilque habet prius, quàm vt sibi bene sit.

Cap. 34.

Quo

Quo fit ut si illius blasphemetur lingua nomen, aut deprauatis moribus polluat, neque angatur magno-
perè, neque prohibear, quamuis faciliè possit, tantam
iniuriam; modò interim sua lucra in solidum obtineat.
Istiusmodi hominum genus euam Poëta versibus re-
prehensum est:

Cura quid expediat prior est, quàm quid sit honestum,

Et cum fortuna statq; caditq; fides.

Non facile inuenies multis è millibus vnum,

Virtutem pretium qui puret esse sui.

Ipsè decor recti, facti si præmia desunt,

Non mouet, & gratis pœnitet esse probum.

Nil nisi quod prodest charum est, en detrahe mentè.

Spem fructus auida, nemo petendus erit.

At reditus iam quisque suos amat, & sibi quid sit

Vtile, sollicitis computat articulis.

Nec verò diuus Ambrosius, aliã quàm temporariam

excluit mercedem, cum ait, propositum piæ mentis

non expetere mercedem, sed pro mercede habere bo-

ni facti conscientiam & iusti operis effectum: angu-

stas mentes inuitari promissis, erigi speratis mercedi-

bus: Quod ex verbis consequentibus licet agnoscere,

quibus ait: Dei quoque in eo prædicatur iustitia, qui

remunerationem piis mèribus non ex necessitate pro-

missi, sed ex æquitatis suæ contemplatione largitur:

iudicans dignum fore, quòd hi qui militant sine aliqua

mercedis humanæ remuneratione, repositum habeant

præmium in eius bonitate, cui deuouedas animas suas

æstimauerint. Ideirco cum & in Lucam scriberet, hæc

annotata reliquit: Mercenarij sunt qui ad mercedem

seruiunt; non id quod bonum est probitatis studio

persequentes; nec virtutis gratia, sed utilitatis studio

prouocati. At verò filius qui habet sancti Spiritus pi-

gnus in corde, secularis mercedis buccellam non quæ-

rit, quia ius seruat hæredis. Vides eum nihil aliud quàm

S 2 tempo-

Quid Eleg. 3^a
De Ponto.

.d.1.

Libro 2. de
Abrahâ Pa-
triarch. cap. 8.

Luc. 10. 35.

Lib. 7. cap. 66.

temporariam mercedem humanamque remuneratio-
nem seiungere ab expectatione eorum qui verè filij
sunt, & liberaliter seruiunt? Alioqui vbi de excessu fra-
tris Satyri verba facit, in laudis parte reponit, erectio-
rem præmio fieri: vti & aliàs, ad pudicitia conserua-
tionem, considerare iubet iudicium Dei, & testimo-
nia de præmiis castitatis. Quocirca minùs ea quoque
perturbant, quæ posuit libro tertio de Interpellatione,
hunc in modum: Qui Christum sequitur, non præ-
mio ducitur ad perfectionem, sed perfectione con-
summatur ad præmium. Imitatores enim Christi non
propter spem, boni sunt, sed pro amore virtutis. Chri-
stus enim per naturam bonus, non propter præmij cu-
piditatem. Minus, inquam, iam ista nos verba pertur-
bant. Nam si præmium intelligi voluit quod reuera
iustitiæ præmium est, ipsum Deum, siue beatificam &
iustitiæ consummatricem, diuinæ essentia visionem,
quoniam modo propter spem bonus non est quicquid
est bonus? Aut quo pacto non is virtutem amare, eoque
ad beneficiendum amore duci videri potest, qui Deum
vt summum bonum amet; quem si non amet; sperare
non possit? Solos itaque illos Ambrosij monita repro-
hendunt, qui non virtutis amorem beneficiendo, sed
præmia sola sequuntur: quæ profectò temporaria esse,
aut si æterna cogitantur, ad corporis aliquam volupta-
tem, non ad iustitiæ consummationem pertinere ne-
cesse est. Quo loco adhuc erat diuus Augustinus, cum,
sicuti de seipso confitetur, quæreret, si essemus immor-
tales, & in perpetua corporis voluptate sine vlllo amifi-
sionis terrore viueremus, cur non essemus beati, aut
quid aliud quæreremus? Nesciens, inquit, id ipsum ad
magnam miseriam pertinere, quod ita demersus &
cæcus, cogitare non possem lumen honestatis, & gratis
amplectendæ pulchritudinis, quam non vidit, oculus
carnis, & videtur ex intimo. Nam & Iudei, vt idem ait,
resur-

Cap. 12.

Lib. 6. confes.
cap. 16.

resurrectionem sperant, sed ad tales voluptates corporis se sperant resurrecturos quales hic viuentes amant. Exigitur autem abs te, inquit, vt gratis eum colas; non quia dat temporalia, sed quia præstat æterna. Sed ipsa, inquit, æterna vide ne aliter cogites; & cogitando æterna carnaliter, nihilominus Deum nõ gratis colas. Hæc ille in Psalm. 43. Quod ergo pertinet ad ea quæ corporis sunt in felicitate sanctorum, sicuti qui ad miracula credit Deo, bonus est; sed melior atque perfectior, qui illa vt credat non requirit: sic qui illis excitatus corporis bonis, ad Deum currit, bonus est; at ille perfectior, qui eiusmodi non eget prouocatione, soloque Deo contentus est, qui sit ei merces magna nimis. qualem fuisse Paulum diuus Chrysostomus insinuat homilia secunda de laudibus eius. Non dico, inquit, quia nihil præsentium desiderabat, sed nec ipsorum aliquid futurorum. Ardentissimo enim in Christum amore raptus Paulus, nihil eiusmodi requirebat adminiculorum. Quod si tamen vitiosum esset, regni futuri gloriam, & corporum immortalitatem benefaciendo quærere: non diceret idem Apostolus ad Romanos, illis vitam æternam esse præparatam, qui gloriam & honorem & incorruptionem quærunt. Si securissimam illam stabilissimamque quietem & munitissimam sedem vitiosum esset à Deo pro virtutum operibus expectare & petere; non diceret sanctus Propheta: Vnam petij à Domino, hanc requiram: vt inhabitem in domo Domini, omnibus diebus vitæ meæ. Quamuis autem diuus Chrysostomus sermone quinto in Epistolam ad Romanos, præmij spem & expectationem vituperet, cum sic scribit: Maior erit merces, si bonum non spe præmij feceris: quid enim opus est de mercede verba facere, præmiumque operis curiosè spectare? Mercenarij magis hoc est, quàm grati & ingenui famuli. Oportebat enim omnia propter Christum fa-

cere, non propter mercedem. Etenim & gehennam ideo minatus est, & regnum promisit, ut à nobis diligeretur. hæc ergo tamen eo quidem loco scripta reliquerit, tamen ut quid vellet non relinqueretur obscurum, in Epistolam ad Hebræos scribens, homilia 13. notare se eos significat, qui non amore virtutis, sed mercedis cupiditate ducuntur. Nemo, inquit, sicut mercenarius, nemo sicut ingratus aggrediatur virtutem, nemo sicut graue quiddam & importabile. Cum alacritate igitur hanc aggrediamur, & gaudentes. Si enim merces nobis non esset proposita, nonne oportebat esse bonos? Saltem cum mercede iam efficiamur boni: & quomodo non erubescis? In hoc maior est reprehensio ista, nisi mihi mercedem dederis, inquis, non efficior modestus. Proinde audeo aliquid dicere, nunquam eris modestus, ne tum quidem quando modestus es. Si quidem pro mercede facis, nihili æstimas virtutem, si non ipsam amas. Sed Deus propter multam nostram infirmitatem interim, vel propter mercedem ea fieri voluit. nos autem neque sic eam aggredimur. In illum quoque Evangelij locum, ubi reprehensi sunt qui Christum quærent propterea quòd de panibus eius manducassent: Illos (ait Chrysostomus homilia 50. in Matthæum) accusari videmus; non quia propter panes, sed quia propter id solum atque principaliter eum quærent.

Matthæi 6.

CAPVT VI.

Quoniam modo Bernardus dixerit non sine præmio quidem diligere Deum, sed absque præmij tamen intuitu diligendum esse.

Epist. 11. que est ad Carlsruenses.

QUI pro autem Bernardus? cuius illa oratio, quid vellet, indicauit: Qui magis, inquit, aut certe solum diligit suum, conuincitur non castè diligere bonum, quòd utique propter se diligit, non propter ipsum. Et hic talis non potest obedire Prophete, qui ait: Confitemini